

PEDAGOGICAL OPPORTUNITIES OF USING PROBLEM-BASED LEARNING TECHNOLOGIES IN THE EDUCATIONAL PROCESS

Rustamova Gavhar G'ayrat qizi

Teacher at School No. 4, G'ijduvan District, Bukhara Region

Abstract

This thesis examines the role of problem-based learning technologies in developing students' cognitive activity, independent thinking, and practical competencies. The pedagogical significance of the stages of creating a problem-based situation, identifying the problem, proposing a hypothesis, analyzing evidence, and drawing conclusions is highlighted.

Keywords

problem-based learning, pedagogical technology, independent thinking, cognitive activity, problem-based situation, competence, educational effectiveness.

TA'LIM JARAYONIDA MUAMMOLI TA'LIM TEKNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI

Rustamova Gavhar G'ayrat qizi

Buxoro viloyati G'ijduvon tumani 4-maktab o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu tezisda muammoli ta'lim texnologiyalarining o'quvchilarning bilish faolligi, mustaqil fikrlashi va amaliy kompetensiyalarini rivojlantirishdagi o'rni ko'rib chiqiladi. Muammoli vaziyatni yaratish, muammoni aniqlash, taxmin ilgari surish, dalillarni tahlil qilish va xulosa chiqarish bosqichlarining pedagogik ahamiyati yoritiladi.

Kalit so'zlar: muammoli ta'lim, pedagogik texnologiya, mustaqil fikrlash, bilish faolligi, muammoli vaziyat, kompetensiya, ta'lim samaradorligi.

Kirish. Ta'limning zamonaviy bosqichida o'quvchini darsning faol ishtirokchisiga aylantirish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. O'quvchi tayyor ma'lumotni qabul

"KELAJAK TEKNOLOGIYALARI VA SUN'IY INTELLEKT"
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-6, 2026

qiluvchi emas, balki bilimni izlab topuvchi, tahlil qiluvchi va amaliyotda qo'llovchi subyekt sifatida shakllanishi lozim. Shu sababli ta'lim jarayonida muammoli vaziyatlardan foydalanish alohida pedagogik ahamiyatga ega.

Asosiy qism. Muammoli ta'lim o'quvchi oldiga ma'lum bilim va tajribalar yordamida darhol hal qilib bo'lmaydigan, biroq izlanish orqali yechish mumkin bo'lgan muammoni qo'yishga asoslanadi. O'qituvchi muammoli vaziyatni tashkil etadi va o'quvchilarni mustaqil fikrlashga yo'naltiradi.

Muammoli ta'limni tashkil etishning dastlabki bosqichida o'quvchilarning e'tiborini jalb qiladigan vaziyat yaratiladi. Keyin muammo aniq ifodalanadi. O'quvchilar muammoning ehtimoliy yechimlarini taklif qiladi, o'z taxminlarini dalillar bilan asoslashga harakat qiladi. Keyingi bosqichda takliflar tahlil qilinadi va eng asosli xulosaga kelinadi.

Bunday jarayonda o'quvchi mustaqil fikrlashga majbur bo'ladi. U mavjud bilimlarini yangi vaziyat bilan bog'laydi, sabab va oqibatlarni aniqlaydi hamda turli variantlarni taqqoslaydi. Natijada tahliliy va mantiqiy fikrlash ko'nikmalari rivojlanadi.

Muammoli ta'limning samaradorligi ko'p jihatdan o'qituvchi tomonidan tanlangan muammoning sifatiga bog'liq. Muammo o'quvchining yoshiga, bilim darajasiga va fan mazmuniga mos bo'lishi kerak. Juda oson topshiriq izlanishga ehtiyoj qoldirmaydi, haddan tashqari murakkab topshiriq esa o'quvchining qiziqishini pasaytirishi mumkin.

Muammoli vaziyatlarni fanlararo yondashuv asosida ham tashkil etish mumkin. Bir nechta fan mazmunini bog'laydigan topshiriqlar o'quvchilarga bilimlarning o'zaro aloqadorligini tushunishga yordam beradi. Masalan, real hayotdagi muammoni hal qilishda til, matematika, tabiiy fanlar va axborot texnologiyalariga oid bilimlardan birgalikda foydalanish mumkin.

"KELAJAK TEKNOLOGIYALARI VA SUN'IY INTELLEKT"
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-6, 2026

Guruhli muammoli topshiriqlar ham samarali vositalardan biridir. Guruh a'zolari muammoni turli nuqtayi nazardan ko'rib chiqadi, o'z fikrlarini bildiradi va umumiy qarorga keladi. Bunda hamkorlik, muloqot va fikrni asoslash ko'nikmalari shakllanadi.

O'qituvchi muammoli ta'lim jarayonida o'quvchilarga tayyor javobni bermasligi, zarur hollarda yo'naltiruvchi savollar orqali ularning fikrlashiga yordam berishi lozim. Dars yakunida refleksiya o'tkazish, ya'ni o'quvchining "Nimani bildim?", "Qanday xulosaga keldim?", "Muammoni hal qilishda qanday usuldan foydalandim?" kabi savollar ustida fikr yuritishi ham muhimdir.

Muammoli ta'lim o'quvchilarning bilimni yodlashidan ko'ra, uni anglash va qo'llashga ko'proq imkon beradi. Shu sababli mazkur texnologiyadan foydalanish ta'limning amaliy yo'nalishini kuchaytiradi.

Xulosa. Muammoli ta'lim texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning bilish faolligi, mustaqil fikrlashi va muammoni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirish uchun samarali pedagogik imkoniyat yaratadi. Muammoli vaziyatlarni maqsadli tashkil etish, o'quvchilarga mustaqil izlanish uchun sharoit yaratish va natijalarni refleksiya qilish orqali ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish mumkin. Mazkur yondashuv o'quvchini faol, fikrlovchi va o'z bilimini amaliyotda qo'llay oladigan shaxs sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi. "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun.
2. Azizxo'jayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent.
3. Ishmuhammedov R.J., Abduqodirov A.A., Pardaev A. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent.
4. Tolipov O.Q., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. – Toshkent.

